

Náležitost nezbytnosti, vyžadovaná ještě v císařském nařízení ze dne 7. srpna 1915 č. 228 ř. z., se v nyní platném předpisu zákonném nevyslovuje. K předmětům sloužícím životním potřebám náleží však přirozeně v první řadě veškeré potraviny, t. j. vše, co jest způsobilo a určeno ukojiti základní živočišnou nutnost lidského těla, přijímati v sebe potravu a nápoje. Bylo-li pak v dobách normálních v tom směru možno rozlišovati mezi potravinami v užším slova smyslu, jež jsou požívány za účelem uspokojení potřeby lidského těla po výživných látkách, a mezi pouhými pochutinami, tož vyživovací poměry vyvolané válkou setřely tento rozdíl prakticky takměř naprosto, nutíce namnoze sahati náhradou výživných potravin k pouhým pochutinám, aspoň zdánlivě a dočasně uspokojujícím potřebu prvých. Za stížených poměrů vyživovacích musí býti proto vše, co slouží výživě neb potřebám lidí, k tomuto účelu využito, tedy třeba i předměty, které za normálních časů byly luxusními. Nezáleží na tom, zda ten který předmět obsahuje všechny nezbytné výživné látky, je-li jeho výživnost větší nebo menší, zda jest hlavním neb vedlejším pokrmem neb slouží-li jako součástka jiných prostředků životních neb jako náhrada za ně. Rozhodným jest jen, zda jednotlivý předmět vyhovuje účelům výživy neb potřebám člověka vůbec, což o čaji zajisté popírati nelze, byť i snad nebyl potravinou sytící. Než nehledě ani k této úvaze a kdyby se i čaj pokládal za pouhé dráždidlo, jímž ostatně není, poněvadž se ho jako takového výhradně neužívá, vždy ještě byl by čaj předmětem potřeby ve smyslu citovaného zákona vzhledem k prostému faktur rozsáhlé rozšířenosti jeho požívání. Vlastnosti té nemohla by čaj zbaviti ani okolnost, že požívati čaje není obvyklo ve všem obyvatelstvu, poněvadž stačí, že jeho požívání je potřebou značné části jeho vzhledem ke zvykům, osobním náhledům a vkusu resp. chuti vrstev nesporně širokých, ani že za určitých podmínek jeho požívání není po stránce zdravotní nezávadno, poněvadž okolnost ta vyskytuje se také při jiných předmětech, jímž tou dobou nedá se upírati ráz předmětů potřeby, ani konečně okolnost, že se čaj z nouze nahraňuje všelikými domácími bylinami: mohla by okolnost tato přicházeti v úvahu jen jakožto moment odůvodňující také pro tyto náhražky povahu předmětů potřeby, ale nikoliv jako moment, jenž by rušil vlastnost tuto při čaji, a poněvadž omezovati pojem předmětů potřeby na věci jinými nenahraditelné přičilo by se nejen znění zákona, náležitost tu nevytyčujícimu, nýbrž i jeho duchu a smyslu, nescoucimu se k zabezpečení obyvatelstva předměty životní potřeby, kterýžto účel by byl fakticky zmařen, kdyby se připustily výjimky po rozumu zmíněné výhrady. Dle řečeného předpokládal soud nalézací správně, že čaj dlužno čítati k předmětům, jejichž předražování zakázáno je v § 20 cí.s. nařízení.

Čís. 72.

Dovolená, udělená a opětně prodlužovaná pokaždé na dobu tři měsíce nepřesahující, jest dočasnou dovolenou a neruší příslušnost vojenského trestního soudu, byť i úhrnem trvala přes tři měsíce.

(Rozh. ze dne 4. srpna 1919, Kr I 334/19.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl po veřejném líčení zmateční stížnost generální prokuratury k zachování zákona do rozsudku

krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích ze dne 24. ledna 1919, zrušivšího pro zmatečnost dle § 464 a 281 č. 9 tr. ř. rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 24. srpna 1918, kterým obžalovaný František S. uznán byl vinným přestupkem dle § 14, č. 1 zák. ze dne 15. ledna 1896 č. 89 ř. z. na rok 1897 a odsouzen byl za to dle § 14 uvedeného zákona s použitím § 260b tr. z. do vězení na 48 hodin, zostřeného 1 tvrdým lůžkem, pak ku pokutě 300 K a v případě nedobytnosti k dalšímu vězení na tři dny.

D ů v o d y:

Dle spisu okresního soudu v Roudnici n. L. byl František S., pekařský mistr v Roudnici, rozsudkem ze dne 31. ledna 1918 uznán vinným, že kol 20. ledna 1918 v Roudnici zapekl ve své dílně do chleba myš, čímž nedbale potraviny, k obchodu určené, tak připravoval, že jich požívání je způsobilým škoditi zdraví lidskému, čímž se dopustil přestupku dle § 14, č. 1 zák. z 16. ledna 1896, č. 89 ř. z. na rok 1897 a byl za to odsouzen dle § 14 uved. zák. k pokutě 300 K, v případě nedobytnosti do vězení na 3 dny.

Odvolání obžalovaného co do viny proti tomuto rozsudku bylo nálezem krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích z 6. března jako neodůvodněné zamítnuto. Podle dalších spisů okresního soudu v Roudnici n. L. byl František S., pekařský mistr v Roudnici, rozsudkem ze dne 24. srpna 1918 uznán vinným, že počátkem srpna 1918 v Roudnici zapekl ve své dílně do chleba myš, čímž nedbale potraviny, k obchodu určené, tak připravoval, že jich požívání je způsobilým škoditi zdraví lidskému, čímž se dopustil přestupku dle § 14, č. 1 zák. z 15. ledna 1896 č. 89 ř. z. na rok 1897 a byl za to odsouzen dle § 14 uved. zák. s použitím § 260 b) tr. z. do vězení na 48 hodin, jednou tvrdým lůžkem zostřeného, pak k pokutě 300 K a v případě nedobytnosti k dalšímu vězení do 3 dnů. K odvolání obžalovaného krajský soud jako odvolací soud v Litoměřicích nálezem ze dne 24. ledna 1919 odvolání vyhověl, rozsudek zrušil a okresnímu soudu v Roudnici uložil, by předsevzal nové přeličení a vynesl nový rozsudek a to z těch důvodů: »Z předložené obžalovaným dovolenky bývalého c. a k. vojenského skladiště zásobovacího v Terezíně ze dne 28. června 1917 jest viděti, že obžalovaný byl jako desátník a vojenský pekař onoho dne přidělen pekařství Augusty S. v Roudnici a že mu byla po dobu tohoto přidělení udělena dočasná dovolená původně do 15. srpna 1917, kterážto dovolená mu pak byla neustále prodlužována — posléze 29. srpna 1918 až do 31. prosince 1918. Byl tedy obžalovaný počátkem srpna 1918 jako desátník domobranec v Roudnici na dočasné dovolené, která mu byla tehdy povolením ze dne 29. května 1918 do 31. srpna 1918 prodloužena. Dle § 11, č. 3 vojenského řádu trestního pro zeměbranu ze dne 5. července 1912 č. 131 ř. z. jsou podrobeny osoby domobrany, které byly povolány ke službě, soudům zeměbraneckým pro veškeré trestní skutky, soudům k odsouzení přidělené, až na jisté výjimky, o které zde nejde. Tato příslušnost platí dle § 12 odst. 1 tamže pro osoby v § 11 zmíněné a jen pro trestní skutky, jež spáchány v době, když trvaly poměry tuto trestní příslušnost odůvodňující, tedy zde po trvání povolání. Dle § 42 p. 210 předpisův o organisaci domobrany jest po smyslu reglementův a předpisů služebních, pro vojsko, vojenské námořnictvo a zeměbranu stanovených, též u sborů domobraneckých a jejich oddílů těchto reglementův a předpisů

používati. Dle § 10 p. 1 předpisův o dočasné dovolené mužstva zeměbranceckého, čítati jest dočasné dovolence k aktivním osobám zeměbranceckým, jest je neustále vésti jako přítomné a jsou podrobeny vojenským trestním a disciplinárním předpisům. Z řečeného tedy viděti, že okresní soud roudnický ani počátkem srpna 1918, kdy se prý obžalovaný přestupku dle § 14, č. 1 zák. ze dne 16. ledna 1896, č. 89 ř. z. z r. 1897 dopustil, ani 24. srpna 1918, kdy rozsudek soud prohlásil, nebyl oprávněn o potrestání obžalovaného rozhodovati, pročez bylo tento rozsudek dle §§ 464 a 281 lit. 9 a) zrušiti. Za to přikázal soud odvolací věc, o kterou jde, nemoha se řídit ustanovením § 475 odst. 1 tr. ř., zase okresnímu soudu roudnickému, ježto, jak viděti z přípisu českosl. vojenského zastupitelství v Terezíně ze dne 10. ledna 1919, obžalovaný jest nyní osobou civilní, v Roudnici bydlící, a o skutku trestním, mu vytýkaném, dosud trestního řízení vojenským orgány nebylo zahájeno (§ 16 odst. 1 v tr. ř.), pročez jest nyní zase příslušným jak věcně, tak i místně okresní soud roudnický.« Okresní soud v Roudnici rozsudkem ze dne 12. března 1919, uznal Františka S. opětně vinným dle § 14 č. 1 zák. z 16. ledna 1896 č. 89 ř. z. na rok 1897 a byl za to odsouzen ku pokutě 300 K, v případě nedobytnosti do vězení na 3 dny. Proti tomuto rozsudku ohlásil obhájce obžalovaného ihned odvolání co do viny i trestu a provedl odvolání podáním z 5. dubna 1919. Tyto spisy došly pak následkem tohoto odvolání dne 8. dubna 1919 ku krajskému soudu jako odvolacímu soudu v Litoměřicích a byly státním zastupitelstvím v Litoměřicích prostřednictvím vrchního státního zastupitelství v Praze zaslány generální prokuratuře za tím účelem, by podána byla zmateční stížnost k zachování zákona, ježto František S. jak v době, kdy trestní čin byl spáchán, tak v době, kdy rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 31. ledna 1918 a rozsudek krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích ze dne 6. března 1918 byl vynesен, byl vojínem a podléhal tudíž pravomoci soudů vojenských. Dle mínění generální prokuratury jsou nikoliv tyto posléz citované rozsudky, nýbrž rozsudek krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích ze dne 24. ledna 1919 a jím vyvolaný, znovu vynesенý rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 12. března 1919 zmatečny, ježto prý František S. v době skutku i v době rozsudku nebyl ani aktivním vojínem, ani se nenacházel na dočasné jen dovolené, nýbrž na dovolené trvalé a nepodléhal tudíž trestní pravomoci vojenské, nýbrž trestním soudům občanským. Toto své mínění a návrh, by ve smyslu §§ 33, 397 a 292 tr. ř. bylo uznáno právem: Rozsudkem krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích ze dne 24. ledna 1919, kterým zrušen byl rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 24. srpna 1918, porušen byl § 1 zák. ze dne 27. října 1862, č. 87 ř. z. (§ 2 zák. ze dne 28. října 1918, č. 9 sb. zák. a nař.) rozsudek ten, jakož i na něm spočívající a jím vyvolaný rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 12. března 1919 se zrušují a krajskému jako odvolacímu soudu v Litoměřicích se ukládá, by uznáváje svou příslušnost o odvolání Františka S. proti rozsudku okresního soudu v Roudnici ze dne 24. srpna 1918 rozhodl — odůvodňuje generální prokuratura takto:

Názor ten plyne z ustanovení § 1 odst. 3 branných předpisů, třetí díl, dle něhož všechny dovolené jsou trvalé, které bez požitku (ohne Gebühr) přesahují dobu 3 měsíců. Dle dovolenky (Urlaubschein) dané v Terezíně dne 28. června 1917 komandován byl Frant. S. na dočasnou dovolenou

jako vojenský pekař k své manželce Augustě S. v Roudnici, kterážto dovolená původně od 1. července do 15. srpna 1917 platná, postupně prodlužována byla až do 31. prosince 1918, tedy na dobu 3 měsíců daleko převyšující. Jak dodatečným šetřením bylo zjištěno, nebral František S. po dobu své dovolené žádného platu (Gebühr). Nicméně sdělilo čs. vojenské zastupitelství v Terezíně přípisem ze dne 23. května 1919, že obviněný v době spáchání činu podléhal rakouské vojenské příslušnosti a že teprve od státního převratu (28. října 1918) stal se zase civilní osobou. O správnosti poslednějšího názoru nebylo ovšem nejmenších pochybností, leč v příčině náhledu, že František S. podléhal vojenské trestní příslušnosti v době své dovolené trvání 3 měsíce přesahující, tedy od 15. srpna 1917 až do převratu, t. j. době spáchání trestního činu, kdy vykonával své občanské povolání jako pekař na vlastní zisk a účet a kdy také žádného vojenského platu (Gebühr) nebral, nebylo lze vzhledem k citovanému § 1 odst. 3 branných předpisů. III. díl s čs. vojenským zastupitelstvím v Terezíně souhlasiti, a proto vyžádáno ještě dobrozdání generálního vojenského zástupce, jenž přípisem ze dne 30. června 1919 vyslovil plný souhlas s názorem zde zastávaným, že totiž domobranec František S. v době spáchání trestního činu vojenské právomoci nepodléhal. Dle § 292 tr. ř. jest nález nejvyšším soudem vydaný následkem zmateční stížnosti ku zachování zákona zpravidla bez účinku oproti obžalovanému. Byl-li však obžalovaný zmatečným rozsudkem odsouzen, může zrušovací soudní dvůr obnovení trestního řízení proti němu naříditi. Rozsudek krajského jako odvolacího soudu v Litoměřicích ze dne 24. ledna 1919 není sice odsuzující, není však také sprostující, nýbrž nařizuje okresnímu soudu v Roudnici vynesení rozsudku nového, který vyzněl výrokem odsuzujícím. Ve věci tedy jde o rozsudek odsuzující. Tento rozsudek okresního soudu v Roudnici ze dne 12. března 1919 nenabyl ovšem ještě právní moci, leč jest zmatečný následkem zmatečnosti rozsudku odvolacího soudu, který jej vyvolal a nařídil a stejně musí tedy pozbyti své platnosti, když pozbyl jí jeho základ. Pak ale odstraněním těchto dvou rozsudků samo sebou vyřízení svého čeká odvolání obžalovaného proti rozsudku okresního soudu v Roudnici ze dne 24. srpna 1918, při němž ovšem za každých okolností bude dlužno dbáti zásady § 290 2 tr. ř. — K právnímu stanovisku zmateční stížnosti nelze se přidati. Dle přípisu správní komise čs. vojenské zásobárny v Terezíně ze dne 21. května 1919 převzala manželka obžalovaného Augusta S. pečení vojenského chleba pro posádku roudnickou z erární mouky. Dle bodu 6. smlouvy vymínila si S. přidělení jednoho vojenského pekařského dělníka, kterýž jí byl v osobě jejího manžela Františka S. přidělen a provozoval tudíž živnost pekařskou pouze za účelem vojenským. Hledíc k obsahu tohoto přípisu, nebyl obžalovaný vůbec dovolencem ve smyslu vojenských řádů, nýbrž byl pouze odkomandován, by jako vojenský pekařský dělník provozoval za vojenským účelem pekařskou živnost po rozumu bodu 6. shora řečené smlouvy. Na této povaze činnosti obžalovaného není s to, by čeho změnila, ani okolnost, že byl takto nahodile přikázán k pekařské živnosti své manželky, ani okolnost, že k účelům evidenčním a výkazním byl podělen dovolenkou. Mohlať vojenská správa kdykoli do živnosti manželky obžalovaného přiděliti jiného vojenského pekařského pomocníka a o povaze tohoto jakožto odkomandovaného vojína nebylo by nejmenší pochybnosti. Než i kdyby obžalovaného bylo lze považovati za dovolence

v technickém slova smyslu, nebyl ani v době, kdy pro čin z 20. ledna 1918, ani v době, kdy pro čin z počátku srpna 1918 byl souzen a odsouzen, ani v době činů na trvalé, nýbrž pouze na dočasné dovolené a podléhal v obou případech právomoci zeměbraneckého soudu trestního. Prv uvedeného činu dopustil se kol 20. ledna 1918, kdy dle rozhodnutí ze dne 29. prosince 1917 měl prodlouženou dovolenou na čas od 1. ledna do 28. února 1918, druhého činu dopustil se počátkem srpna 1918, kdy dle povolení ze dne 29. května 1918 měl prodlouženou dovolenou na čas od 1. června do 31. srpna 1918. Ani v tom, ani v onom případě nepřesahovala dovolená obžalovaného dobu tří měsícův a byla proto dle § 1. č. 3 služební příručky B-2 (branných předpisů díl třetí) dovolenou pouze dočasnou. Na tom ničeho není s to změnit okolnost, že v obou případech jednalo se o prodlouženou dovolenou, jež s připočtením předchozích dovolených by ovšem dobu tří měsícův překračovala. Měloť udělení dovolené v jednom každém případě ráz samostatný a, vysloveno-li po každé, že prodlužuje se posavadní dovolená, mělo to pouze ten smysl, že obžalovaný po vypršení předchozí dovolené nemusel se teprve zpět vraceti, nýbrž, že nově povolená dovolená připojovala se časově přímo k dovolené předcházející. Pro otázku, zda jde o dočasnou či trvalou dovolenou, nezáleží na tom, po jakou dobu dovolenec, jehož dovolená byla postupně prodlužována, byl mimo vojenskou službu, nýbrž na tom, zda vojenská správa zamýšlela, povolit dovolenou více než tříměsíční, čemuž nebude tak, rozhodla-li se vojenská správa, povolovati dovolenou po časových obdobích, tři měsíce nepřesahujících. Dle řečeného slušelo se zmateční stížnost zavrhnouti. Ostatně nebylo by lze vyhověti návrhu na zrušení obou rozsudků i proto, že zhoršilo by se tím právní postavení obžalovaného. Rozsudkem ze dne 24. srpna 1918 uložen obžalovanému trest 48hodinného, zostřeného vězení a pokuta 300 K, v případě nedobytnosti trest dalšího vězení v době 3 dnů, rozsudkem ze dne 12. března 1919 pouze táž peněžitá pokuta. Vyřizuje nyní znovu odvolání zprv řečeného rozsudku, mohl by odvolací soud potvrditi rozsudek ten i v celém výroku o trestu, tudíž ponechati i 48hodinné zostřené vězení, kdežto, vyřizuje odvolání z druhého rozsudku k tomuto trestu na svobodě dle § 477, odst. 2 tr. ř. vrátiti by se nesměl.

Čís. 73.

Zmateční stížností nelze uplatňovati okolnost, že v době, kdy zastavena byla působnost soudů porotních, konalo se hlavní přelíčení omylem nikoli před šestičlenným senátem, nýbrž před porotou.

(Rozh. ze dne 19. srpna 1919, Kr I 339/19.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zavrhl v neveřejném zasedání zmateční stížnost státního zastupitelství v Litoměřicích do rozsudku porotního soudu v Litoměřicích ze dne 10. června 1919.

Důvody:

Rozsudkem krajského jakožto porotního soudu v Litoměřicích ze dne 10. června 1919 byli Gustav W. a spol., odsouzeni pro zločin krádeže jed-